

Mariefors bruk

*Ruukin elämä*² eller *Livet på bruket* försöker ge en bred bild av livet vid bruket Mariefors, Kellokoski på finska, i Tusby. Huvudvikten ligger på 1900-talet och släkten Carlanders tid som brukspatroner, en bred historisk tillbakablick görs också vilket är utmärkt. Denna historiska tillbakablick i kombination med den noggranna berättelsen om brukets 1900-tal, visar på många typiska drag för de finska bruken, den svåra ekonomin exempelvis och de många ägarbytena som många andra bruk även gått igenom. Den moderna tiden har också inneburit stora förändringar, förändringar som lett till att Mariefors bruk upphört. Byggnaderna finns kvar och är inte helt tomma, men bruksverksamheten har upphört och samhället har genomgått en del förändringar.

Boken är indelad i olika huvudkapitel vilket ger ett tydligt och strukturerat intryck. Olika delområden tas noga upp och tack vare ett rikt intervjumaterial som har tjänat som källmaterial, kan författarna berätta om vardagsliv och arbetsliv. Från en etnologisk synvinkel är detta mycket intressant och att läsa dessa kapitel ger en insikt i hur livet var för den vanliga arbetaren. En bild av ett välordnat och inrutat liv målas upp, bruket verkar mestadels ha varit en rätt omtänksam arbetsgivare, men visst antyds också orättvisor. Den musikintresserade ägarfamiljen anställde helst musikaliskt begåvade arbetare, vilket inte alltid kändes särdeles rättvist mot de förbigångna.

Även arbetarrörelsen tas upp och livet vid bruket under de stora politiska omvälvningarna beskrivs. Händelserna sätts även in i ett större perspektiv då olika politiska händelser som påverkade brukslivet i korthet refereras. Redan tidigt bildades en arbetarförening till vilken bruksledningens var välvilligt inställd och donerade exempelvis instru-

ment till föreningens hornmusikkår. Under inbördeskriget strejkade man även vid Mariefors och bildade kommittéer och garden, men förhållandena var ganska lugna trots allt och arbetet kunde fortsätta. En annan orolig tid var tiden efter andra världskriget, då en hel del kortare och längre strejker förekom. Vid Mariefors stred man även om brukets tobaksförbud. Dessa händelser är ett tydligt tecken på att den gamla bruksfamiljen och brukssamhörigheten börjar höra till en förgången tid.

Den breda genomgången av livet vid bruket illustreras av ett riktligt bildmaterial, som dock lider av en aning dålig tryckkvalitet, bilderna har blivit lätt grådaskiga och otydliga. Detta är tråkigt då boken annars känns välgjord och då bildmaterialet verkar ha varit rikligt och fint. Själva bildplaceringen förvävar ibland, bilderna är inte alltid placerade i relation till texten utan kan illustrera saker som omnämns först flera sidor längre fram i boken. En brist är också avsaknaden av en modern karta över bruket, några äldre kartor finns men de är rätt otydliga. För den som inte är bekant med bruket skulle en enkel, tydlig karta över området ha varit mycket välkommen. Beklagligt är också att boken innehåller en del korrekturfel av typen 1800 har blivit 1900, småsaker som dock märks.

Ett stort plus får författarna för den ordförklaring som finns i slutet av boken och där främst terminologin som används inom järnframställningen förklaras. För läsare som är oinvidiga i denna process är ordförklaringen mycket välkommen. Man har också valt att inte översätta svenskspråkiga citat, vilket visar på och påminner om den tvåspråkiga miljön vid bruket. *Ruukin elämä* är en välgjord brukshistorik som innehåller mycket av intresse och som väl beskriver Mariefors bruk.

² *Ruukin elämä. Patruunoita ja työläisiä Kellokoskella.* Hanna Forssell ja Gunilla Carlander-Reuterfelt. SKS, Helsingfors, 2009